

ДАВНЯ КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

1. МИСТЕЦТВО ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
2. ЗОЛОТО СКИФІВ.

ДОСЯГНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

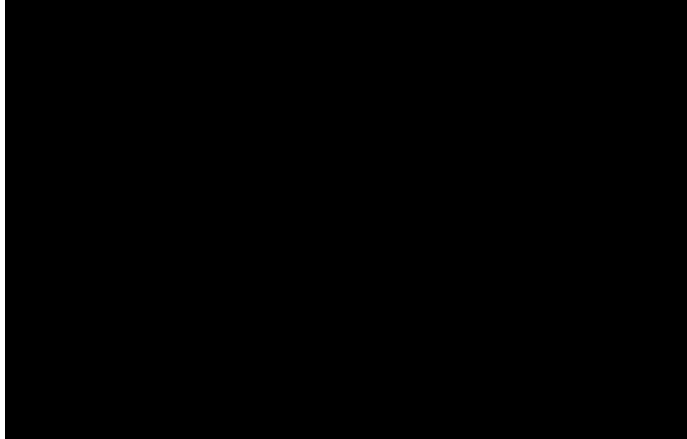
- ✓ **ТРИПІЛЬСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ З'ЯВИЛИСЯ В 5400-Х РОКАХ ДО Н. Е.** У 4600–4200 роках до н.е. із Карпат, Центральної Європи й Азії сюди ринув потужний потік "емігрантів" – тих, хто сподівався знайти на цій території кращі мови для життя: швидко зросла кількість поселень, виникли міста, з'явилися культові архітектурні споруди, витвори мистецтва, протописемність, взагалі – народилася цивілізація.

4100–3200 роки – це період розквіту трипільської культури, ремесел, металообробки. **З 3200-х років** з невідомих причин економіка трипільців почала згасати, занепали міста, спростилася соціальна структура, зникло гончарне ремесло, власне, **ЗНИКЛА ЦИВІЛІЗАЦІЯ**.

- ✓ Дослідження некрополів наступних часів свідчать, що населення пізнього Трипілля було вкрай неоднорідним. **ЦЕ БУВ КОНГЛОМЕРАТ РІЗНИХ НАРОДІВ**. Але все-таки середземноморський і протоевропеїдний типи черепів зустрічаються частіше від інших.

ДОСЯГНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

- ✓ **НАЗВА "ТРИПІЛЛЯ" УМОВНА.** Так зветься містечко під Києвом, де 1897 року чеський агроном (археолог) Вікентій Хвойка виявив перші сліди цієї культури. В Румунії вона називається Кукутени.
- ✓ У період із 5500 до 4000 р. до нашої ери на Землі відбулася так звана землеробська революція. Трипільська цивілізація була одними з перших суспільств, яке **ЕКСПОРТУВАЛО ЗЕРНО** на Кавказ, у Єгипет, Месопотамію, Малу Азію, на Балкани.

- ✓ Світ вважає, що перше зображення колеса зустрічається на шумерських фресках півдня Месопотамії (3200 р. до н. е.), **НА ТРИПІЛЬСЬКИХ КЕРАМІЧНИХ ФІГУРКАХ ВОНО ПРИСУТНЄ В 5000-Х РОКАХ ДО Н. Е.** І зображення коня в археологічних матеріалах Трипільля зустрічається набагато частіше, ніж в інших культурах того часу. Як і статуетки інших свійських тварин – корів, биків, свиней, кішок, собак.

ДОСЯГНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

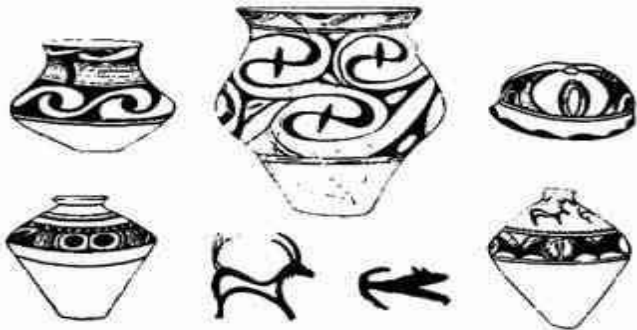
- ✓ СВІТОВИМ ФЕНОМЕНОМ ТРИПІЛЬЦІВ Є ЇХНІ ВЕЛИЧЕЗНІ МІСТА ІЗ ЧІТКИМИ РЯДАМИ ДВОПОВЕРХОВИХ БУДИНКІВ, З РОЗУМОМ СПЛАНОВАНИМИ ВУЛИЦЯМИ, ВЕЛИКИМИ МАЙДАНАМИ. Усе це трипільці не мали можливості звідкись скопіювати – їхні міста нараховували понад 10 тисяч жителів! Чимало дослідників не сумніваються в тому, що саме трипільці створили першу у світовій історії міську цивілізацію.

ДОСЯГНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. КЕРАМІКА

✓ Майже у кожному трипільському житлі археологи знаходять від 30 до 200 ВИСОКОХУДОЖНІХ КЕРАМІЧНИХ ВИРОБІВ. РИТМІКА ОРНАМЕНТУ ДОСКОНАЛА, він насичений символами.

17 ТИПІВ ПОСУДУ, ІСНУВАЛИ ГОНЧАРНІ ЦЕНТРИ, УНІКАЛЬНИЙ КОЛЬОРОВИЙ РОЗПИС (охра + чорний), ТРЬОХЯРУСНІ КОМПОЗИЦІЇ

ТРИПІЛЬСЬКІ МАДОННИ

Теракотова статуетка з вирізним орнаментом – оберіг дому і роду, символ родючості, достатку та енергії життя.

На трипільських фігурках богиня Мати-Земля іноді постає з піднятими руками – як і слов'янська богиня родючості Мокоша, як і Софіївська Оранта.

ДОСЯГНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. КЕРАМІКА

Цей хрест Відкритий ще на початку 20 століття, внаслідок археологічних розкопок під керівництвом В. Хвойки, він і досі залишається однією з таємничих і найцікавіших знахідок Трипільської археологічної культури. Можливо, у ті прадавні часи він міг бути оберегом, що застосовувався у магічних ритуалах. Саме ромбовидний символ з крапкою у центральній частині хреста вказує на імовірний зв'язок останнього з культом поклоніння жінці та вшанування матері. 6000 років тому **СИМВОЛ ХРЕСТА МІГ УСОБЛЮВАТИ У СОБІ СТИЛІЗОВАНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЖІНКИ-МАТЕРІ**. Шанування жінки-матері серед Трипільської Аратти дуже подібне до вшанування Богородиці вже у наші часи.

СИМВОЛ ІНЬ-ЯН – ДВІ ЗМІЇ, що зливаються в нескінченному коловороті гармонії й руху, вперше зустрічається у трипільців.

СВАСТИКА АБО СВАРГА – ЦЕ ЩЕ ЗНАК НЕБЕСНОГО ВОГНЮ. Svarga санскритською мовою означає небо, сонячне світло. Очевидно, тому давньоукраїнський бог неба і небесного вогню, батько Сонця, називається Сварог. Svastyā означає щастя. Тому в арійців сварга була оберегом – знаком, що приносить щастя. Відображена в санскриті назва залишилась завдяки тим арійським племенам, що переселились в Індостан з Північного Причорномор'я і Приазов'я в II тис. до н.е.

ДОСЯГНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. КЕРАМІКА

Характерні особливості трипільської культури такі:

- *По-перше*, трипільці вели господарство колективно, основним джерелом їх існування було хліборобство і скотарство.
- *По-друге*, поселення зводились на відкритих місцях, без оборонних споруд. Вони мали форму кола, середина залишалась порожньою й використовувалась як загін для худоби. Хати будувались каркасні, до 140 кв. м площею. Стіни розписувались яскравим орнаментом. Житло було поділене на окремі кімнати, які призначались для різних членів родини. У ній могло проживати до 20 осіб, а поселення, за підрахунками етнографів, налічувало понад 500 чоловік.
- *По-третьє*, трипільці жили великими родами, які очолювались жінками.
- *По-четверте*, поряд з високою культурою землеробства і скотарства у трипільців на той час існував великий інтерес до мистецтва. Значного поширення набуло виготовлення різних керамічних виробів побутового призначення, зокрема, горщиків, мисок, глечиків, декоративної кераміки для прикраси житла.
- *По-п'яте*, трипільці мали досить розвинуті релігійні вірування та поховальні обряди. Хрестовидні підвищення слугували місцями жертвоприношень богам, яким поклонялись трипільці.

КЕРАМІКА: ПОСУД, СТАТУЕТКИ, ОРНАМЕНТ - СИМВОЛ

МИСТЕЦТВО СКІФІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

РОЗКВІТ СКІФСЬКОГО МИСТЕЦТВА ПРИПАДАЄ НА VII—VI СТ. ДО Н. Е.

Скіфська культура поширювалася НА ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я, КУБАНЬ, АЛТАЙ, СИБІР.

ГРЕКИ І СКІФИ БУЛИ СУСІДАМИ. ВІДБУВАЛОСЯ ВЗАЄМОПРОНИКНЕННЯ ДВОХ СУСІДНІХ КУЛЬТУР. ТАК ВИНИКЛИ ВИТВОРИ, ЗРОБЛЕНІ МАЙСТРАМИ-ГРЕКАМИ НА СКІФСЬКУ ТЕМАТИКУ.

У різьбі по дереву й кістці, литті з бронзи, золота і срібла відтворювались постаті звірів або фантастичних істот. Зображення виконувались у своєрідній **ХУДОЖНІЙ МАНЕРІ, ЯКА ДІСТАЛА НАЗВУ ЗВІРИНОГО СТИЛЮ.**

МИСТЕЦТВО СКІФІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

«ЗВІРЯЧИЙ» СТИЛЬ БУВ ХАРАКТЕРНИЙ НЕ ТІЛЬКИ ДЛЯ МИСТЕЦТВА СКІФІВ. ТВОРИ ПОДІБНОГО РОДУ ПРИТАМАННІ ТАКОЖ САРМАТСЬКИМ ТА ІНШИМ КОЧОВИМ ПЛЕМЕНАМ, ЯКІ НАСЕЛЯЛИ ВЕЛИКУ СТЕП В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ - СЕРЕДИНІ I ТИС. ДО Н. Е.. Одні мистецтвознавці вважають, що скіфське мистецтво з його «звіриними» мотивами склалося під час скіфських походів у ближню Азію. Інші схильні думати, що скіфське мистецтво склалося в надрах степів Євразії.

НАЩІТНА БЛЯХА У ВИГЛЯДІ ОЛЕНЯ (VII ст. До н.е.)
Золото. Довжина 31,5 см..
Знайдена в кургані у станиці Костромської (Прикубання). Місце знахідки дало другу назву пам'ятника - "Костромський олень".

ЗОЛОТИЙ ГРЕБІНЬ
Курган Солоха, нині Запорізька область (б. Таврійська губернія), IV в. до н.е.
За стилем і якістю виконання гребінь - шедевр грецького майстра, який працював для скіфського замовника і добре знав реалії варварського світу свого часу, включаючи етнографічні особливості одягів, зачісок і озброєння (скіфського, грецького або фракійського).

МИСТЕЦТВО СКИФСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ПЕКТОРАЛЬ ІЗ ТОВСТОЇ МОГИЛИ — нагрудна прикраса скіфського царя IV століття до н. е.

Вага — 1150 г, діаметр — 30,6 см, виконана зі золота 958 проби

Техніки виготовлення: лиття за втраченою восковою моделлю, карбування, гравіювання, філігрань, паяння, інкрустація кольоровими емалями.

НА ДУМКУ ВЧЕНИХ, ПЕКТОРАЛЬ БУЛА ВИГОТОВЛЕНА ГРЕЦЬКИМИ МАЙСТРАМИ-ТОРЕВТАМИ

НА ЗАМОВЛЕННЯ СКИФСЬКОЇ ЗНАТІ ЯК ДИПЛОМАТИЧНИЙ ДАР У ДРУГІЙ ЧВЕРТІ IV СТОЛІТТЯ ДО Н. Е.

ЮВЕЛІРНИХ МАЙСТЕРНЯХ АФІН АБО ПАНТІКАПЕЯ.

МИСТЕЦТВО СКИФІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Пектораль виявлено о 14 годині 30 хвилин 21 червня 1971 року під час археологічних досліджень поховання у кургані скифського періоду Товста могила поблизу міста Орджонікідзе Дніпропетровської області

КЕРІВНИК ЕКСПЕДИЦІЇ — Б. М. МОЗОЛЕВСЬКИЙ.

Археологи виявили у двох поховальних камерах численні золоті прикраси, серед яких була й пектораль. Її, разом із залізним мечем у золотих піхвах знайшли в короткому коридорі, що сполучав одну з поховальних камер із вхідною ямою.

МИСТЕЦТВО СКИФІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ БОРИС МОЗОЛЕВСЬКИЙ

NCTV

NCTV.IN.UA

ТРИКОЛОРНИЙ ПАМ'ЯТНИК
БОРИСА МОЗОЛЕВСЬКОГО

МИСТЕЦТВО СКІФІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Науковець О. Павуков ще в 1998 році прийшов до висновку, що «ЗОЛОТЕ РУНО» ПЕКТОРАЛІ - «КАРТА ВОЛОДІНЬ СКІФІВ» ІV СТОЛІТТЯ ДО Н.Е., І АБРИС «РУНА» ПОВТОРЮЄ КОНТУР ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ, КОЛИ РІВЕНЬ МОРЯ БУВ НИЖЧЕ, А НА МІСЦІ АЗОВСЬКОГО МОРЯ ІСНУВАЛА ДОЛИНА БОЛОТ. На думку Паукова, на пекторалі один цар (Атей) перстом правої руки вказує на Крим (видно навіть «завиток» Тендрівської коси), де був центр зовнішньої торгівлі скіфів - Неаполь скіфський, а інший цар правою долонею щось прикриває на руні, і це «потаємне місце» збігається з силуетом Некрополя скіфського - місця «могил батьків царів-засновників». Геродот назвав цей «місто мертвих» терміном Геррас (точно так само в давнину іменувалася протікає і нині річка Молочна), помітивши, що тут заховано священне золото скіфів, місцезнаходження якого царські скіфи зберігали ціною власного життя.

ПОЄДНАННЯ ГРЕЦЬКОЇ АНТИЧНОЇ ТА СКІФСЬКОЇ КУЛЬТУР,
“ЗВІРИНИЙ СТИЛЬ”, ДИНАМІЗМ

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- ✓ Підручник: стор. 4-11,
- ✓ Конспект
- ✓ Підготуватись до самостійної роботи:

1. Видатною пам'яткою первісного мистецтва (*наскельні зображення тварин і людей*) в нашій країні є...

- а) Мізинська стоянка;
- б) Кам'яна Могила;
- в) Грот мамонта

2. Найвизначнішою серед східноєвропейських культур мідного віку була...

- а) скіфська культура;
- б) трипільська культура;
- в) зарубинецька культура

3. Трипільську культуру відкрив в XIX ст..

- а) В.Хвойко ;
- б) В.Соснін;
- в) Г.Сковорода

4. На землях України збереглося близько...

- а) 200 трипільських пам'яток;
- б) 2000 трипільських пам'яток;
- в) 20 000 трипільських пам'яток

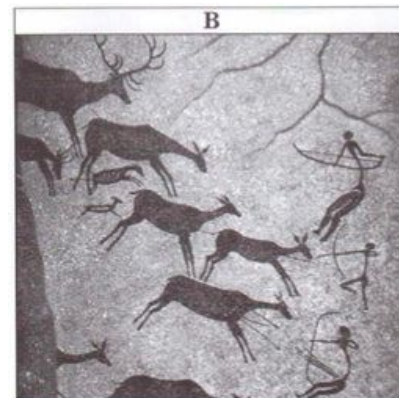
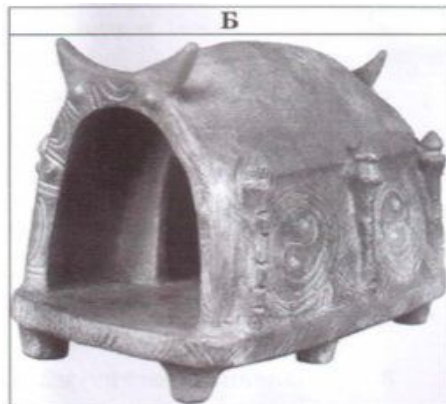
5. У якому скіфському кургані знайдено шедевр скіфського мистецтва - ЗОЛОТУ ПЕКТОРАЛЬ ?

- а) курган Товста Могила;
- б) курган Солоха;
- в) курган Чортомлик

6. Яке місто не входить до міст Північного Причорномор'я ?

- а) Афіни;
- б) Ольвія;
- в) Херсонес

7. Розташуйте археологічні пам'ятки, зображені на фото, за часом їх створення.

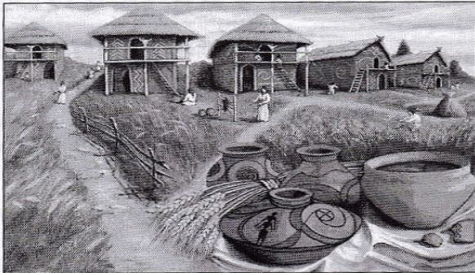
1	2	3	4

8. Що об'єднує витвори мистецтва, зображені на фото?

- а) виконані в «звіриному стилі»
- б) створені в добу раннього залізного віку
- в) належать майстрам трипільської культури
- г) представляють мистецтво кочових народів

9. Реконструкція, зображена на малюнку, відображає життя та побут

- а) кіммерійців
- б) царських скіфів
- в) давніх слов'ян
- г) трипільців

10. Для племен Трипільської культури було характерним

- а) використання залізних знарядь праці.
- б) упровадження трипільної системи землеробства.
- в) виготовлення орнаментованого керамічного посуду.
- г) катакомбне поховання представників племінної знаті.